

Anegdota je posvećena mojem dragom, prerano preminulom, mentoru akademiku Nikši Allegrettiju. On je bio doista karizmatična ličnost, izvanredan znanstvenik, predvodnik tima, pravedan i poduzetan šef, intelektualac širokog obrazovanja, čovjek velikog ugleda, moj uzor. Svi smo nastojali upiti od njega što više znanja i vještina, ali i akademskih i životnih stavova. Bio je moralna vertikala Fakulteta, uvijek na ispravnoj strani i uvijek spreman da se izbori za pravu stvar, za poštenje, stručnost, temeljitost, zakonitost i opće dobro. Time je skupio dosta neprijatelja, primao dosta niskih udaraca, ali nije posustajao. U ono vrijeme prošle države proces donošenja odluka bio je više transparentan tj. bilo je više mjesta gdje se moglo javno izložiti svoje mišljenje i boriti se za provedbu. Tu je osobinu prenio i na mene. To najbolje oslikava izjava o meni jedne naše profesorice, supruge jednog bivšeg dekana dok smo se slučajno sreli u Voćarskoj ulici na putu od kuće prema fakultetu: "Da li Vi kolega znate da moj suprug zbog Vas ne može spavati cijelu noć prije Vijeća, jer očekuje da ćete Vi opet raspravljati i predlagati drugačije zaključke od onih koje je partija već dogovorila." Ja sam to doživio kao najveću pohvalu mojem radu u Vijeću!

Pokuse smo radili punom parom, često i do kasno u noć, jer su uvjeti za znanstveni rad bili bolji nego danas, a atmosfera neusporedivo ugodnija, kolegijalnija, ljudsko topla, entuzijastična. Znanstveni projekti su bili redovno financirani, štala u punom pogonu i zdrava suradnja, bliskost i entuzijazam puno mladih istraživača. Bilo je tu puno pokusa, uspješnih i neuspješnih, pokušaja, pogrešaka, pa i nesvakidašnjih "pokusa za nedjelju ujutro" tj. pokusa koji su vrlo smioni, nikom se ne priznaju, jer gotovo redovito ne uspijevaju.

Kad bismo izveli koji pokus koji je dao posebno dobre, očekivane rezultate tj. potvrdio hipotezu profesora, znao se šaliti kakvi su rezultati narednog, već dogovorenog pokusa. Kad bih rekao da to još nisam napravio, profesor bi s osobitim veseljem šeretski se nasmijao i rekao: "Ajde požuri, čovječanstvo čeka! Burnet je umro, Medawar je umro, a i ja se ne osjećam baš najbolje!".

To me podsjećalo na anekdotu iz mojih studentskih dana. Na ispitu iz fizikalne kemije kod prof. Pintara student prije mene odgovara neko pitanje iz termodinamike. Svi znamo da ta materija i nije baš jednostavna. Naročito pojam entropije za koji se i prof. na predavanju našalio da ga do kraja razumije samo par ljudi u svijetu. Kolega je ostavljao dojam da mu se pitanje nije nimalo svidjelo, nešto petljao, muljao i na kraju se pokušao izvući izjavom: "Pa naravno da ne znam baš sve objasniti. Pa i Vi ste rekli da to razumije samo par ljudi u svijetu!" Profesor se nasmijao i rekao: "Einsteina ne računamo jer je umro. A ko je drugi?".

Puno kasnije pročitao sam sličnu anekdotu gdje je glavni akter bio Sir Arthur Stanley Eddington. On je bio britanski astrofizičar, filozof i popularizator znanosti. Poznat je i kao Sir "Adding-one". Naime, on je za konstantu fine strukture tvrdio da mora iznositi točno $1/136$ iz epistemoloških razloga. Konstanta fine strukture (fine structure constant, α) je jedna od

Je li sličnost baš slučajna?

Autor Milan Taradi

temeljnih fizikalnih konstanti, koja opisuje elektromagnetsku interakciju. Kad se ustanovilo da taj bezdimenzionalni broj iznosi oko $1/137$ (zapravo $1/137,03599967994$) lakonski je odgovorio da su njegova teorijska razmatranja točna, ali da je zaboravio dodati jedan. Poznat je po tome što je Einsteinovu teoriju opće relativnosti prevodio i popularizirao u engleskom znanstvenom okruženju. Jednom prilikom na sastanku u Kraljevskom društvu u Londonu upitao ga je Ludwik Silberstein, fizičar koji je bio ekspert u poznavanju teorije relativnosti, što misli o tome da na svijetu postoje samo tri čovjeka koji razumiju teoriju opće relativnosti. (Naravno mislio je na Einsteina, sebe i Sir Eddingtona). Eddington se začudio, ali nije ništa odgovorio. Na inzistiranje Silbersteina ipak je odgovorio: "Pokušavam dokučiti tko bi mogao biti treći!".

Je li sličnost triju anegdota slučajna?

M. Taradi